

SPECIALISATIE

Expertise, intelligentie, (hoog)begaafdheid: voor mij komt het allemaal op hetzelfde neer. De vraag of er verschillende soorten (hoog)begaafdheid bestaan, verschilt in mijn ogen niet wezenlijk van de vraag of er verschillende soorten intelligentie en expertise bestaan. Natuurlijk bestaan die, en daar bestaat ook wel de nodige empirische evidentie voor.

Volgens de Zweeds-Amerikaanse hoogleraar psychologie Karl Anders Ericsson (Florida State University), dé expert op expert-gebied en bij een groter publiek vooral bekend geworden met de tienduizenduren-regel om ergens echt goed in te worden, komen er drie consequente bevindingen naar voren die experts onderscheiden van niet-experts. Eén: op diverse terreinen verschillen experts van mindere goden in de mate waarin zij zich toeleggen op toegewijde oefening (deliberate practice). Twee: basale mentale capaciteiten zoals intelligentie en persoonlijkheidseigenschappen zijn weinig valide voorspellers voor een verworven expertise. Drie: expertise beperkt zich vrijwel altijd tot één domein.

Natuurlijk zijn er uitzonderingen wat die laatste bevinding betreft. Zo voetbalde de Britse driesterrenkok Gordon Ramsay professioneel bij Glasgow Rangers, totdat een zware knieblesure hem dwong te stoppen. Simen Agdestein heeft én een schaakgrootmeestertitel én haalde het Noorse voetbalelftal. Pierre Vinken was eerst hersenchirurg voor hij bestuursvoorzitter werd bij uitgeefconcern Elsevier. En de schilder Armando heeft eveneens meer dan gemiddelde sporen verdiend in literatuur, muziek (viool) én sport (boksen).

Er bestaan vast meer voorbeelden van zulke multitalenten, maar die zijn schaars. Zo verwonderlijk is dat niet; wij leven in een wereld waarin specialisatie loont. De universele geleerde van een paar eeuwen terug, die zowel natuurkundige, wiskundige, filosoof, alchemist én linguïst was, en in zijn vrije tijd ook nog schrijver, bedreven minnaar én uitstekend huisvader, die bestaat niet meer. Voor de bestudering van expertise en begaafdheid is het dus zinvol uit te gaan van afgebakende domeinen met kwalitatief onderscheidbare prestaties.

Een analogie van de Olympische tienkamper illustreert de zin hiervan. Die tienkamper is, atletisch ge-

zien, zeer compleet. Hij beheerst meerdere nogal verschillende onderdelen – honderd meter, verspringen, kogelstoten, hoogspringen, vierhonderd meter, honderdtien meter horden, discuswerpen, polsstokhoogspringen, speerwerpen en vijftienhonderd meter – uit de atletiek op een meer dan bovengemiddeld niveau. Maar levert deze tienkamper ook absolute topprestaties? Nee. Feit is dat individuele Olympische sporters op de afzonderlijke disciplines een hoger prestatieniveau bereiken. De tienkamper haalt geen Olympisch niveau op de afzonderlijke onderdelen.

Bij de atletiek-dames, die een zevenkamp doen die bestaat uit honderd meter horden, hoogspringen, kogelstoten, tweehonderd meter, verspringen, speerwerpen en achthonderd meter, bestaan enkele spora-

dische uitzonderingen die wel Olympisch niveau halen. Een van hen is Daphne Schippers. Zij liep onlangs als eerste Nederlandse vrouw de honderd meter sprint onder de elf seconden en is Europees kampioen op

de honderd en tweehonderd meter. Van origine is zij evenwel meerkampster die zich ook met de absolute wereldtop kan meten. Onlangs heeft Schippers besloten zich voor de komende wereldkampioenschappen en de Olympische Spelen volgend jaar in Rio de Janeiro alleen nog op de sprintnummers te richten. Tot die tijd zal ze niet meer op de meerkamp uitkomen. De keuze viel haar zwaar, en net zoals veel vrouwen heeft ook zij moeite met kiezen, bekende ze. Mogelijk komt ze na Rio op haar beslissing terug, hield ze al een slag om de arm.

Goed mogelijk dat redenen van roem en mogelijke rijkdom bij haar keuze meespelen. Specialisatie loont nu eenmaal – letterlijk. En op de tienkamp en de meerkamp staan de schijnwerpers nu eenmaal minder gericht. Ten onrechte, want tienkampers en meerkampsters zijn natuurlijk grootse atleten, wat mij betreft zelfs de allergrootste. Mede daarom voorspel ik dat Schippers na Rio ‘gewoon’ weer gaat meerkampen. **P&B**

Dr. Vittorio Busato (1965) is psycholoog en publicist. Hij schreef diverse boeken, onder andere de biografie *Weg met Piet Vroon* (Amsterdam University Press / Salomé) en het e-boek *Psychologie al dente* (Fosfor).
www.vittoriobusato.nl, v.busato1@chello.nl.

